

Sygn. akt II KK 225/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Ewa Śliwa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej
w sprawie M. W.

oskarżonego z art. 300 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 1 grudnia 2021 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 lipca 2020 r., sygn. akt IX Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 listopada 2019 r., sygn. akt
IV K (...)

**1. uchyla wyroki Sądów obu instancji i uniewinnia
oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu;**

2. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 20 listopada 2019 r., sygn. akt IV K (...), uznał oskarżonego M. W. za winnego zarzucanego mu subsydiarnym aktem

oskarżenia czynu z art. 300 § 2 k.k., polegającego na tym, że w lipcu 2011 r. w W., działając w celu udaremnienia wykonania orzeczeń sądów tj. nakazu zapłaty z dnia 21 sierpnia 2009 r. Sądu Okręgowego w W., sygn. akt XX GNc (...), postanowieniem z dnia 29 października 2009 r. Sądu Okręgowego w W., sygn. akt XX GCo (...) opatrzonego w klauzulę wykonalności przeciwko M. W. wspólnikowi S. spółka jawna, wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 12 lipca 2007 r., sygn. akt VII P (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 23 sierpnia 2010 r. oraz wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 7 lutego 2008 r., sygn. V GC - upr. (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 30 marca 2011 r., sygn. akt V GCo (...), działając jako osoba uprawniona do otrzymania świadczenia pieniężnego na podstawie umowy kredytu nr (...) zawartej z W. z siedzibą w W., ukrył środki finansowe zagrożone zajęciem w wysokości 39.180 zł, w ten sposób, że wskazał dla celów wypłaty kredytu rachunek bankowy osoby trzeciej tj. „M.” Sp. z o.o. z siedzibą w W., czym uszczuplił zaspokojenie swojego wierzyciela F. sp. z o.o. z siedzibą w W. i za to na podstawie art. 300 § 2 k.k. wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności. Orzekł też o kosztach procesu – zwolnił oskarżonego z ponoszenia kosztów sądowych na rzecz Skarbu Państwa, zasądzając jednocześnie od niego na rzecz oskarżyciela posiłkowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego. Zaskarżając go w całości, zarzucił naruszenie przepisów postępowania – art. 5 § 2, art. 7 i art. 410 k.p.k., a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych poprzez przyjęcie, że:

1. składniki majątku oskarżonego były zajęte bądź zagrożone zajęciem w momencie, w którym miała być dokonana rzekoma czynność sprawcza (wskazanie innego rachunku bankowego),
2. oskarżony miał świadomość udaremniania orzeczeń sądowych, w sytuacji gdy w momencie, w którym miała być dokonana rzekoma czynność sprawcza (wskazanie innego rachunku bankowego) nie miał świadomości wszczęcia postępowań egzekucyjnych przeciwko niemu i zajęcia jego rachunków bankowych.

W konkluzji apelacji obrońca oskarżonego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie M. W. od zarzucanego mu czynu.

Wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył również apelacją pełnomocnik oskarżyciela subsydiarnego i zarzucając obrazę prawa materialnego oraz procesowego – art. 46 § 1 k.k. i art. 415 § 1 k.p.k., wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie obowiązku naprawienia szkody.

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 3 lipca 2020 r., sygn. akt IX Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz oskarżyciela posiłkowego F. spółka z o.o. kwoty 39180 zł. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy. Zwolnił oskarżonego z kosztów sądowych postępowania odwoławczego.

Powyższy wyrok zaskarżony został w całości kasacją obrońcy oskarżonego, który zarzucił mające istotny wpływ na treść wyroku rażące naruszenie prawa karnego procesowego i materialnego, a to:

1. art. 410 k.p.k., poprzez uznanie, że oskarżony był świadomy zagrożenia zajęcia składników majątkowych, pomimo że Sąd pierwszej instancji i Sąd odwoławczy I prawidłowo oceniły przeprowadzone dowody (m.in. z akt komorniczych), prawidłowo ustaliły daty wszczęcia egzekucji, a nadto przeprowadzone dowody uznały za wiarygodne, lecz dokonały ustaleń faktycznych z pominięciem istotnych okoliczności wynikających z tych dowodów, co doprowadziło do skazania oskarżonego za czyn z art. 300 § 2 k.k.;
2. art. 300 § 2 k.k., poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i przypisanie oskarżonemu sprawstwa, mimo że kwota przyznanego kredytu nie mogła zostać zajęta w postępowaniu egzekucyjnym, a zatem oskarżony nie mógł doprowadzić do udaremnienia albo uszczuplenia zaspokojenia swojego wierzyciela, co doprowadziło do skazania oskarżonego za czyn z art. 300 § 2 k.k.;

na wypadek nieuwzględnienia tych zarzutów

3. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej i w konsekwencji wyrażeniu

błędnego poglądu prawnego, polegającego na uznaniu, że roszczenia pokrzywdzonego uprzednio zasądzone wyrokami sądów cywilnych nie stoją na przeszkodzie orzeczeniu na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia przez oskarżonego tej samej szkody, co doprowadziło do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody;

4. art. 46 § 1 k.k., poprzez uznanie, że złożenie dyspozycji przelewu pieniędzy pochodzących z kredytu na rachunek bankowy spółki doprowadziło do powstania szkody po stronie oskarżyciela posiłkowego, podczas gdy pieniądze można było przeznaczyć na dowolny cel, a przy przyjęciu, że oskarżony nie zaciągnąłby kredytu stan postępowania egzekucyjnego byłby identyczny.

Stawiając te zarzuty, obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego lub też o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody i w tym zakresie przekazania sprawy właściwemu sądowi do rozpoznania.

Odpowiedź na kasację złożył prokurator Prokuratury Okręgowej w W. wnosząc o oddalenie jej jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja obrońcy oskarżonego okazała się zasadna ze względu na podniesiony w niej zarzut obrazy prawa materialnego – art. 300 § 2 k.k. Stwierdzenie rażącego naruszenia tego przepisu skutkowało w uchyleniem wyroków Sądów obu instancji i uniewinnieniem oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu, a jednocześnie uczyniło pozostałe podniesione w kasacji zarzuty bezprzedmiotowymi.

Powyższe nie oznacza, że Sąd Najwyższy podzielił w całości argumentację przedstawioną w uzasadnieniu kasacji na poparcie zarzutu naruszenia wymienionego przepisu prawa materialnego, co jednak nie zmienia faktu, że zawarte w tym zarzucie twierdzenie skarżącego o uchybieniu obciążającym wyrok Sądu odwoławczego jest trafne.

Bazując na zaaprobowanych przez ten Sąd ustaleniach faktycznych Sądu pierwszej instancji, zgodzić się trzeba ze skarżącym, że przypisanie oskarżonemu sprawstwa nastąpiło w wyniku niewłaściwego zastosowania prawa materialnego i

błédnego uznania, iż uzyskana przez oskarżonego na podstawie umowy kredytowej nr (...) kwota 39180 zł mogła w realiach sprawy stanowić przedmiot przestępstwa określonego w art. 300 § 2 k.k.

Zgodnie z treścią tego przepisu, odpowiedzialności za zachowanie podjęte w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego podlega ten, kto udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku zajęte lub zagrożone zajęciem, bądź usuwa znaki zajęcia. Przypisany M. W. czyn nie zawierał wszystkich znamion typu przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. i nie jest to bynajmniej konsekwencja braku wskazania w opisie zarzucanego mu czynu, że odnosił się on do „składników swojego majątku” oskarżonego.

W przypadku M. W. nie budzi wątpliwości, że podejmowane przez niego czynności sprawcze rzeczywiście nie dotyczyły składników jego majątku.

Jak wynika z materiałów zgromadzonych w aktach sprawy, prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 czerwca 2016 r., sygn. akt IV K (...), M. W. został prawomocnie skazany za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., polegające na tym, że w dniu 4 lipca 2011 r., doprowadził W. S.A. z siedzibą w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 40 000 zł poprzez wprowadzenie w błąd pracownika tego Banku co do możliwości wywiązania się z zawartej umowy kredytu nr (...), a także przedłożył nierzetelne oświadczenie dotyczących okoliczności istotnych dla uzyskania wsparcia finansowego (k. 279).

W oparciu o treść uzasadniania wyroku Sądu pierwszej stwierdzić należy, że Sąd Rejonowy miał tę okoliczność w polu widzenia, uczynił ją elementem dokonanych ustaleń faktycznych w sposób zgodny z ustaleniami dokonanymi w wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 czerwca 2016 r., sygn. akt IV K (...), uznając, że działanie oskarżonego M. W. dotyczące zaciągnięcia kredytu było niezgodne z prawem.

W tym stanie rzeczy nie doszło do zrealizowania przez oskarżonego znamion zarzucanego mu czynu, gdyż składników majątku podmiotu przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. nie stanowi mienie pochodzące z przestępstwa.

Niczego w tej kwestii nie zmienia to, że wyłudzenie środków finansowych, które oskarżony miał ukryć, aby udaremnić wykonanie orzeczenia sądu i tym samym uszczuplić zaspokojenie wierzyciela, nastąpiło przy wykorzystaniu umowy kredytu. Jak słusznie twierdzi się w orzecznictwie, czynności cywilnoprawnych nie można wykorzystywać jako środka do osiągania przestępczych celów i czynność prawna podjęta w takim celu jest nieważna (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 r., II CK 174/05, OSNC 2006, z.9, poz.149). Z punktu widzenia uprawnienia do dysponowania mieniem, status mienia wyłudzonego jest taki sam jak rzeczy skradzionych czy też przywłaszczonych - nie staje się ono własnością sprawcy przestępstwa.

Nie negując negatywnej oceny zachowania oskarżonego, stwierdzić trzeba, że na gruncie przepisu art. 300 § 2 k.k. odmienne zapatrywanie prowadziłoby do sytuacji prawnie i etycznie nieakceptowalnej, gdyż tak przecież należałoby postrzegać zaspokajanie roszczeń wierzyciela z mienia, które dłużnik uzyskał dokonując przestępstwa na szkodę innego pokrzywdzonego.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok oraz zmieniony nim wyrok Sądu pierwszej instancji i uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

O kosztach procesu rozstrzygnięto po myśli art. 632 § 1 pkt 2 k.p.k. Wobec wstąpienia prokuratora do sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego, w trybie art. 55 § 4 k.p.k., postępowanie toczyło się w niej z oskarżenia publicznego. Zatem w wypadku uniewinnienia oskarżonego koszty procesu, stosownie do art. 632 § 1 pkt 2 k.p.k., ponosi Skarb Państwa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2020 r., I KZ 4/20 OSNK 2020, z. 6, poz. 21; z dnia 9 października 2020 r., IV KK 268/19, OSNK 2020, z. 11-12, poz. 51).